

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI SUG'URTA (INSURTECH) XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Xayirbaeva Balzira Paraxat qizi

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti,

«Moliya va moliyaviy texnologiyalar» yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: *Hozirda o'zining foydaliligi va ahamiyati bilan raqamli sug'urtalash jarayoni xalqaro iqtisodiyotda va kundalik hayotda katta e'tiborga ega va so'nggi yillarda uning aktualligi O'zbekistonda ham kuzatilmoqda. Mazkur tadqiqotda O'zbekistonda raqamli sug'urta (InsurTech) xizmatlarini rivojlantirishning masalalari hamda ularning sug'urta bozori samaradorligini oshirishdagi o'rni tahlil qilingan. Tadqiqotda sug'urta sohasini raqamlashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar, elektron sug'urta polislarini joriy etish, raqamli platformalar, sun'iy intellekt va zamonaviy axborot texnologiyalarining sug'urta xizmatlari sifatiga ta'siri o'rganilgan. Shuningdek, sug'urta bozorini raqamlashtirish jarayonida uchrayotgan asosiy muammolar tahlil qilinib, ularni bartaraf etishning amaliy yo'llari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijasida InsurTech texnologiyalarini keng joriy etish, sug'urta xizmatlarining ochiqligi va tezkorligini oshirish hamda aholining sug'urta madaniyatini yuqori darajada oshirish yo'llari tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *sug'urta bozori, raqamli sug'urta, InsurTech, elektron sug'urta polisi, sun'iy intellekt, raqamlashtirish, moliyaviy texnologiyalar, sug'urta xizmatlari, innovatsiyalar, O'zbekiston.*

So'nggi vaqtlarda raqamli iqtisodiyotning rivojlanish tezligining ortishi moliya bozorining barcha tarmoqlarida, jumladan sug'urta sohasida ham tub o'zgarishlarga olib kelmoqda. Zamonaviy axborot texnologiyalari, sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlarni (Big Data) tahlil qilish hamda mobil platformalarning keng qo'llanilishi natijasida an'anaviy sug'urta xizmatlari bosqichma-bosqich raqamli shaklga o'tmoqda. Ushbu jarayon xalqaro amaliyotda InsurTech deb nomlanib, sug'urta kompaniyalari faoliyatining samaradorligini oshirish, xizmat ko'rsatish vaqtini qisqartirish va mijozlarga qulaylik yaratishda muhim omilga aylanmoqda.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda sug'urta bozorini modernizatsiya qilish va raqamlashtirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar olib borilmoqda. Xususan, sug'urta polislarini elektron shaklda rasmiylashtirish, sug'urta shartnomalarini yagona axborot tizimida ro'yxatdan o'tkazish hamda sohada zamonaviy raqamli infratuzilmani shakllantirishga qaratilgan chora-tadbirlar bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. Masalan, 2025-yilda qabul qilingan hukumat qaroriga muvofiq, barcha sug'urta va qayta sug'urta shartnomalarini yagona avtomatlashtirilgan axborot tizimida ro'yxatdan o'tkazish hamda sug'urta polislarini elektron shaklda yuritish tartibi joriy

etildi. Yuqorida keltirib o'tilgan chora-tadbirlar umumiy sug'urta jarayonini yaxshilamoqda va uning samaradorligiga hissa qo'shmoqda. Shuningdek, raqamli sug'urtani rivojlantirish yo'lida aholining sug'urta madaniyati, raqamli savodxonlik darajasi, kiberxavfsizlik, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish xarajatlari kabi muammolar ham yo'q emas. Mazkur masalalarni tahlil qilish va ularni bartaraf etish yo'llarini topish katta ahamiyatga ega.[1]

2025-yildan boshlab sug'urta va qayta sug'urta shartnomalarini Yagona avtomatlashtirilgan axborot tizimida ro'yxatdan o'tkazish hamda elektron sug'urta polislaridan foydalanish tartibi bosqichma-bosqich kengaytirildi. Natijada sug'urta kompaniyalari faoliyati ustidan nazoratni kuchaytirish, ma'lumotlar almashinuvini avtomatlashtirish va mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash imkoniyati yaratildi.[2]

Shu bilan birga, mamlakatda raqamli sug'urta xizmatlariga talab ham ortib bormoqda. Mobil ilovalar orqali sug'urta polislarini rasmiylashtirish, onlayn to'lovlarni amalga oshirish va sug'urta hodisalari yuzasidan elektron murojaat yuborish imkoniyatlarining kengayishi xizmatlardan foydalanishni sezilarli darajada yengillashtirdi. Biroq ayrim hududlarda internet infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmagani, aholining raqamli savodxonligi va sug'urta madaniyatining pastligi InsurTech texnologiyalarini keng joriy etishga to'sqinlik qilayotgan asosiy omillardan biri bo'lib qolmoqda.[3]

Shunga qaramasdan, hozirda mamalakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar O'zbekistonda zamonaviy, shaffof va mijozlarga yo'naltirilgan sug'urta bozorini shakllantirish uchun mustahkam zamin yaratmoqda. Kelgusida sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlar va avtomatlashtirilgan risklarni baholash tizimlarini sug'urta faoliyatiga qo'shish samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi. Bu bo'lsa mamlakatimiz iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniq. InsurTech texnologiyalarining joriy etilishi sug'urta kompaniyalari faoliyati samaradorligini oshirish bilan bir qatorda mijozlarga ko'rsatilayotgan xizmatlar sifatini ham sezilarli darajada yaxshilamoqda. Elektron sug'urta polislarini rasmiylashtirish, onlayn to'lovlar va masofaviy murojaat xizmatlari vaqt hamda xarajatlarni kamaytirib, xizmatlardan foydalanish qulayligini oshirmoqda. Shuningdek, raqamli texnologiyalar risklarni aniqroq baholash, firibgarlik holatlarining oldini olish va sug'urta bozori shaffofligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etmoqda va bu mamlakatimiz aholisi orasida ishonchsizlikni pasaytirishga hamda ko'pchilik bu tizimdan foydalanishga turtki beradi.[4]

Biroq O'zbekistonda raqamli sug'urtani rivojlantirishga ayrim omillar to'sqinlik qilmoqda. Jumladan, aholining sug'urta va raqamli savodxonligi yetarli darajada shakllanmaganligi, kiberxavfsizlik bilan bog'liq xavflar hamda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish xarajatlarning yuqoriligi ushbu jarayonni

sekinlashtirmoqda. Shu sababli raqamli infratuzilmani rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash va aholining moliyaviy savodxonligini oshirish InsurTech xizmatlarini yanada ommalashtirishning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. [5]

Xulosa qilib aytganda, raqamli sug'urta (InsurTech)ni keng ommalashtirish mamlakatimiz iqtisodiy o'sishiga katta ijobiy ta'sir ko'rsatadi va hu sababli so'nggi yillarda uni yanada mamlakatimizga keng joriy qilish va aholining har bir qatlami bilan tanishtirish uchun katta islohatlar amalga oshirilmogda jumladan, yagona axborat tizimi ro'yxatidan foydalanish, sug'urta amaliyotlarini electron tarzda amalga oshirish hamda sug'urtalash yo'nalishida yangi infratuzilmalardan foydalanish kabi harakatlar. Lekin bu chora-tadbirlarni amalga oshirishda qator to'siqlar mavjud, masalan moliyaviy harajatlarning yetishmovchiligi, aholi orasida InsurTechdan foydalanish bo'yicha kerakli bilim-ko'nlikmalarning yo'qligi va bularni yaxshilash uchun respublikamizda barcha hududda internet aloqasi kabi imkoniyatlar keng turda joriy etimaganligi. Mazkur muommolarni yechishda esa raqamli sug'urta uchun kerakli moliyaviy resurslar ajratish, aholining bu borada bilimlarini yanada yaxshilash uchun o'quv qo'llanmalarini kenggaytirishmaqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu xarakatlar O'zbekistonda raqamli sug'urtani keng joriy etish, xizmat sifatini yaxshilash va moliyaviy o'sishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 1-martdagi PQ–108-son qarori "Sug'urta xizmatlari bozorini yanada rivojlantirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar to'g'risida".
2. O'zbekiston Respublikasi Istiqbolli loyihalar milliy agentligi. Sug'urta bozorini rivojlantirish va raqamlashtirishga oid rasmiy ma'lumotlar.
3. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Moliyaviy texnologiyalarni rivojlantirish strategiyasi (2026–2030). (Центральный Банк Узбекистана)
4. O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi. O'zbekiston Respublikasi qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi (Lex.uz).
5. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasidagi raqamlashtirish bo'yicha rasmiy ma'lumotlar. (egov.uz)